

ШЫН

1969 ч.
ЯНВАРЬ
1
СРЕДА
№ 1 (7847)

Аас-кемжиктий чаа чыл-биле!

СЭКП Тыва обкомун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы Өртөө 2 көп.

СОВЕТ УЛУСКА ЧАА ЧЫЛДЫҢ БАЙЫРЫ

Эргим эштер болгаш өңүктөр!
1968 чыл каш-ла минута болгансоонда төөгү болу бээр. Бистин с ону чаагай сагыш-сеткил-биле деп турар. Эрткен чыл совет кижилериниң чүрээнге чаагай туракаалды арттырып каан. Бистин улуг Төрүн чуртувус улам-на күчүгү аларган. Коммунизмниң баштайгы ажыдыкчызы — совет улус моаль-политиктиг тилдеттирбес чангыс эвин, бодунуң тургузуучу планары боттандырар дээш, социализмниң, демократиянык болгаш тайбыннык туруштарын быжыглаар дээш демиселге чайгылаш чок тура-оруун база дагын чырыткыландыр көргүскен.

1968 чылда бистин чуртувус коммунизмче оруктап база бир улуг башымын кылган. Беш чылдың үшкү чылын чединишкенин доозуп, маадырлыг ажылчын аныгы, алдарлыг жолчу тараачынар, улусчу интеллигенция үр-түннелдиг ажылдаа. Индустриянык чүс-чүс чаа бүдүрүлгелери ажылдаа кирген. Тываның, хөвөнниң, чигир свёклазының болгаш өске-даа культураларың эдик дүжүдүн ажаап алган, күрүнеге мал ажылының продуктуларын, садарының чыл планары ажыр күүсеттинген. Көдээ ажыл-агыйың улам ынайа көдүрер талазы-биле партияның төлөвилээн сорулгаларың, амыдыралга боттандырар дээш демисел калбарган.

Совет кижилериниң чаагай айдалы чайгылаш чок бедип орат, ажылчы чоннарның боттуг орулгалары өскөн. Чурттаалга бажыннарының, школаларың, культура-амыдырал албан черлериниң тудуу эрткен чылын улам-на калбарган.

Эртеденнер болгаш иңжерлер, чырыдышкын ажылдакчылары база литератураның болгаш урлун чүүлдү мастерлери — бүгү совет интеллигенция боттарының сорун кирген чогадыкчы ажыл-ажи-биле совет эртемниң, техниканың бодаш культураның хөгжүлдизинге чаа-чаа бедиктерин чедип алган.

Бистин чырыткылыг идеяларымыс дээш бүгү улустун демиселинге совет эрээрэженнер кайгамчык улук рольду. Станокка болгаш шөлге,

лабораторияга болгаш өөредилге класкыга, күрүне болгаш хөй-ниити ажылынга — чер-ле болгандан оларның уран холдарының болгаш угаан-сарылының үр-түннелдерин көрүп турар бис. Советтер чуртунун анык салгалы оларның хун бүрү кичээнгейинде, эргелеткен эриг чүрөктөңиң чаалаанда аас-кежиктиг өзүп, доругуп турар.

Совет аныктар адаларының революшчу улуг чачылдарының, дайынчы болгаш күш-ажылчы эрес-маадырлыг чоруктарының төлөптүг салгакчылары болуп турар. Оолдар болгаш кыстар заводтарда болгаш фабрикаларда, тудугларда болгаш колхозтар шөлдеринде шудургу ажылдап, билгилерни кызымаккай шингээди ап, эртемниң, техниканың болгаш культураның бедиктеринче хандыкшып, хоочун салгакчыларның улуг херэениң чайгылаш чок уламчылакчылары болурун оралдажып турарлар.

Патриотчу болгаш интернационалчы хүлээлгезинге шынычы, амгы үениң күчүлүг чепсээ болгаш чаа техниказы-биле чепсегелген Совет Чепсектиг Күштер бистин улзуулустан тайбын күш-ажылын идегелдиг камгалап, акы-дуңма чурттарын армиялары-биле кады социалисттик чаалап алышыкчыларын камгалаалында быжы-биле туржуп турар.

Ленинниң чагыгыларынга шынычы бистин Совет күрүневис бодунун даштыкы политиказынга социализмниң болгаш улустарың хосталганың херээн, улустар аразында тайбынның болгаш найыралдың херээн, аны-аны нитилел тургузулуг күрүнелерин тайбын догуннашкынының принциптерин чайгылаш чокка камгалап турар.

Бистин чединишкенивис бүгү совет улустун, делегейин деп-шилгелиг бүгү кижилериниң чоргааралын хайныктырып турар. Хөй миллион совет кижилериниң чогадыкчы күш-ажылы болгаш энергиязы-биле, чангыс ай кылдыр каттышкан күженишкенивис-биле Коммунисттик партияның XXIII съездининиң шийтпирлерин чединишкенин боттандырып, коммунизмниң өндүр улуг тудуун — бүгү кижилер төрөлгөтен-ниң келир үезин тургузуп турар.

Чаа чылдың бүдүүзүнде күрүне эрге-чагыргазының дээди орга-

ны — ССРЭ-ниң Дээди Соведи 1969 чылда улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң перспективаларын айткан.

Бистин хөй национал күрүневисин акы-дуңма найырал болгаш идеалдарының чангыс аайы-биле мөңгөде каннаалган улустары эгелеп турар 1969 чылды күш-ажылчы болгаш политиктиг чаа көдүрүшкүн-биле уткуп турар. Беш чыл планын хуусаа бетинде күүседир дээш, улуг байырлал — В. И. Ленинниң төрүттүнгөн хүнүнден бээр 100 чылын төлөптүг уткуур дээш шимчээшкенин өзүлүг бүгү улусту болу берген. Бо хүннерде Ленинниң өзү-биле чурттаар, ажылдаар болгаш тиилээр! — деп партияның кыйгыры чаа күш-биле дынналып турар.

Марксизм-ленинизмге, Ленинниң чагыгыларынга шынычы чорук, аныг тулчушкуннарынга каннаалган Ленинниң партияның удуртулгазы — бистин бүгү тиилелеривистин магадылалы.

Совет улус келир үеге быжыг бүзүрел-биле Чаа чылды уткуп турар.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Төп Комитеди, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели Чаа чыл-биле совет кижилерге чүрөктин ханзындан байыр чедирип, чаагай кадыкшылды, күш-ажылга, өөредилгеге болгаш чогаадылгага, силерниң планнарыңарың күүселдизинге чединишкенин болгаш улуг ажыл-үзүлени силер бүгүдүгө күзеп тур, эргим эштер.

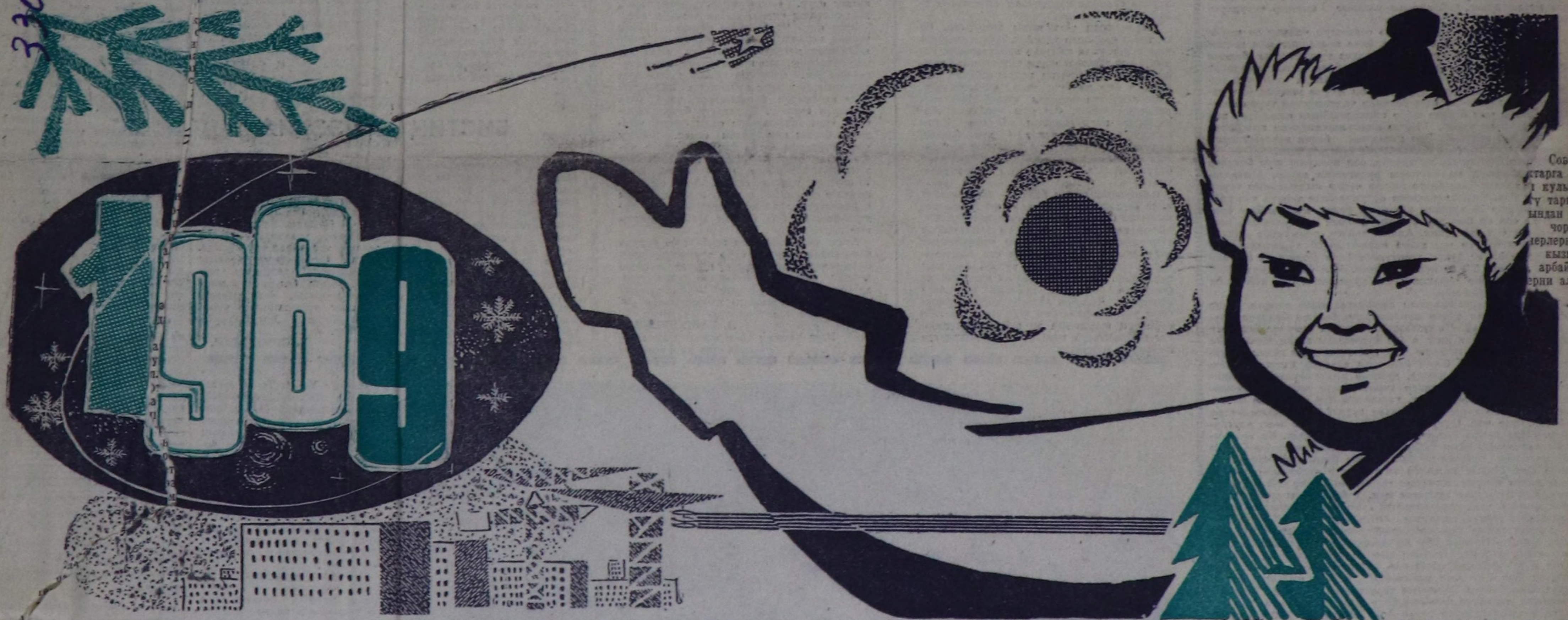
Чаа чылче кирип тура, социализм чурттарының улустарыңа, акы-дуңма коммунисттик болгаш ажылчы партияларга, ажылчын аныга, ажылчы тараачынарга, мурнакчы интеллигенцияга, анык национал күрүнелериниң улустарыңа, империализмге, колониализмге удур демисе-жиңп турар бүгү кижилерге боттарымыстың изиг байырымысты болгаш найыралдыг күзээшкенивисини дамчыдып тур бис.

1969 чыл тайбын, демократия болгаш социализм күштериниң улам ынайгы тиилелгелериниң чылы, коммунизм тургузушкунунга бистин улзуулустан чаа-чаа чединишкениниң чылы болзун!

ЧАА ЧЫЛ-БИЛЕ, ЧАА ААС-КЕЖИК-БИЛЕ, ЭРГИМ ЭШТЕР!

ССРЭ-НИН
МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

ССРЭ-НИН ДЭЭДИ
СОВЕДИНИНГ ПРЕЗИДИУМУ

Күзээшкенин, телеграммалар

СЭКП-ниң Новосибирск обкомунун бирги секретары эш Горячев, партияның Красноярск крайкомунун бирги секретары эш Кокорев, партияның Бурят обкомунун бирги секретары эш Могогаев, Якутск обкомунун бирги секретары эш Чиряев, Иркутск обкомунун бирги секретары эш Башинков, Чита обкомунун бирги секретары эш Смирнов, Даг-Алтай обкомунун бирги секретары эш Лазарев олардан болгаш бистин-биле кожа АССР-лериниң Дээди Советтериниң Президиумнарының, ажылчы чоннар депутаттарының област Советтериниң даргаларында алдарыг беш чылдың дертку чылы Чаа—1969 чылда коммунисттик тургузушкунга Совет Тываның ажылчы чонунга улам улуг чединишкенин күзөө телеграммалар партия Тыва обкомунун, республиканың Дээди Совединиң Президиумунун болгаш Министрлер Чөвүлелиниң алынга келген.

СЭКП Тыва обком, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлели үстүнде областтарын болгаш крайың ажылчы чоннарынга улуг чединишкенин күзөп, байыр чедирген харын телеграммаларын чоруткан.

Моодун Араттың Революштур Намының Завхан, Бай-Ульгий аймак комитеттерин дамчыттыр акы-дуңма моол улуска Чаа чылдың байырын чедирген телеграммаларын база чоруткан.

Алдарыг 50 чыл оюн чаа демгелдизин Белорус ССР-ниң ажылчы чонунга СЭКП обком, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиум, Министрлер Чөвүлели Чаа чыл таарыштыр байырыг телеграммалар чоруткан.

Минусинск АТБ-иниң, Тураның ыяш ажыл-агый чериниң, «Өгө» совхозун, Туранда амыдырал хандырылга комбинатының, Барыш-Хемчин районун «Болшевик» колхозун, ол-ла районда «Сельхозтехника» каттыкшыкчыны, «Тыва даг-дүг» комбинатын, Шаган-Арыгын саржаг заводунуң, Чалаалының тарас хүлээл алыр чериниң, ылаа хамур-лаш разрезиниң, Тагдыла дуржулга станцияны, «Тыва кобальт» комбинатын, Бай-Хантык ылаа ажыл-агый чериниң, Кызыл-Хавак хамур-лаш шатамын, Улуг-Хем ылаа ажыл-агый чериниң коллективтерин СЭКП Тыва обком, республиканың Дээди Совединиң Президиум болгаш Министрлер Чөвүлели чаа чылдың байырыг телеграммаларын чоруткан.

ҮДЕП ТУРА, УТКУП ТУРА

Беш чылдың маадырлары

Хову-Аксының автобүдүрүлгезинде мурнакчылар Геннадий Лазарев биле Петр Луканов оларның аттарын республикада билдингир.

Геннадий Антонович Лазарев ук коллективке ам сес чыл ажылдаан. Ол бирги класстың чолаачы, а бир өвс дерек апарар, моторист, агрегатчыны болгаш мергендиктиг слесарың ол солуп болур. Алды чыл бурунгаар ол ажылдап үнгөн автомашинаны хүлээп алган. Ыччаларда ук машинаны ажылга катан кириген. Бо чылын ЗИЛ-150 деп маркалыг чүк машинамын тудуг ыякы сөөртүр машина кылдыр аде дерал алган.

Минаарга Петр Иванович Луканов ук автобүдүрүлгедө чогадыкчы саналдарың электезин. Ол, бодунун машинаның чангыс эектиг кокутлуг машинаны кылдыр хуулдурган. Абакандан Хову-Аксы чедир мурунчаларында ийи катан хөй чүкүтү сөөртүп турар. Эш Луканов сентябрың 17-де беш чылдың үшкү чылының планын күүсеткен.

ЧАА РАЙОНДА

МӨНГҮН-ТАЙГА. (Телефон-биле). Ажылчы чоннар депутаттарының район Советиниң күүсөкчи комитетиниң даргасы эш Хергек Эрес-оол-дун биске дамчытканы болза, районда мал кыштагалдымы-мыкы эки эртип турар. «Мөгөн-Бүрөк» болгаш «Малчыны колхозтарда шээр мал осл-дашыны эгелзэн.

СЭКП Каз-Хем райкомунун

Дээди Совединиң депутаты «Совет Тыва» совхозтун малчыны Музалов Мухомут Чам-бырович 1968 ажыл-агый чылында бедик үр-түннелдиг ажылдаан.

Эш Музалов эрткен чылын Абаканче мал сүрөпте ажылдап, немелде дензиз чедип алзырыг кайгамчык эки түннелдиг болган. Оон сүрүп чораш болук хойларында 14 тонна 159 кг эт немелде дензиз кылдыр алдырган. Оон аныгдал малчы хөй бүрүлдеш 3 кг дүктү кыргааш күрүне дүжүлгө.

М. Ч. Музалов ам Дөргүдө кыштаанда бир колаа хойну малдан турар оон күжү эки, сөгес, сөлөс, мал чөм тараса четтир. Хоочуннарың бирээш Бирал Аратанович Бирей 1968 ажыл-агый чылында кайгамчык эки көргүзүлгүтүг ажылдаан. Ол Абакан-биле аразында чайын хөй сүрүп ажылдап, 16 тонна 156 кг этти

Хоочуннарың холу-биле

немелде дензиз кылдыр алтап, хөй бүрүлдеш 2,7 кг дүктү кыргааш.

Б. Бирей ам Баян-Колда 200 ажыг шикти падарын, азырап маллап турар. Оларын күжү эки. Мал чөм чет-чир кылдыр белеткөттинген.

СЭКП кежигүнү, плепкейлиг агитатор, хоочун малчы Иван Дандарович Мөндүрге 1968 чылды улуг чединишкенин

биле үдөп, чаа чылды күш-ажылчы көдүрүшкүн-биле уткуп ал турар. Ол эрткен ажыл-агый чылында 231 баш шарыжыгаштарын малдап турган, 27 тонна немелде дензиз алган. И. Мөндүргени коланында шарыжыгаштар чөм-суур-биле четче хандырттыган эки кыштап турарлар.

С. ТАМБА.

Сөзүн ээлзэн

Кызыл хоораймын күрүне салымнын ажылдакчыларын шудургу ажылдаан. Олар барыа саарылганың чыл планы декабрь 25-ке чедир күүселдир деп хүлээптеп турган. Коллектив сөзүн алдар-зы-биле ээлзэн: декабрың 24-ке чедир 33 миллион 870 мун рубльдин бараанын саар-гаш, чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен.

Ыламы бедик түнвал болза, кварталдар айы-биле көрүдген социалисттик хүлээлгелерин эки күүсеттинген. Иң ачымалда чедип алдым гая. Эштер Рошина, Кыялова, Вишуренко, Кипишников, Фридрикова болгаш оон-даа өскелерниң эргелекчелээни магазинер онза эки ажылдаан.

ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИНГ ПРЕЗИДИУМУНДА

Вьетнам Демократтыг Республикага улус ажыл-агыйың чүкүтерин чедирип бээр даалгаларын чединишкенин күүсеткени болгаш аңаа эрес-маадырлыг болгаш дээш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму 1968 чылдың декабрь 30-де Чарамы-биле ССРЭ-ниң Далай Фалдунуң министрствазынун судноларының болук хөй далайжыкчыларын ССРЭ-ниң ордениер, медалдары-биле шаңнаан.

«Туркестан» теплоходтун моторизан И. Д. Земцев, «Брянский рабочий» теплоходтун улуг моторизан В. П. Москвитин, «Туркестан» теплоходтун электромеханиги Н. И. Рыбачук (мочол соонда), камгалакчы ажылдар кылдыр «Архус» суднонун улуг сүктүзү Ю. В. Терехов (мочол соонда), «Александр Грин» теплоходтун бошмакы В. Г. Хуторской (мочол соонда) болгаш «Бакурин» теплоходтун капитан В. Я. Пешуков Ленин ордени-биле шаңнаган.

Күш-ажылчы Кызыл Тук ордени-биле 30 кижиле, «Хүндүлдин демдээ» ордени-биле — 50, «Күш-ажылчы эрес-маадырлыг чорук дээш» медалы-биле — 57 кижиле шаңнаткан.

(СЭТА).

УҮЛЕВИСТИ ТҮННӨП ТУР БИС

Тувинская республика
СНБ-НИНГ
А. С. ПУШКИН

АМ-ДАА ТИИЛЭЛГЕЖЕ, БУРУНГААР!

Ол ыныкш боз чылын тууду бүрүн доостур комбинаттын туугузуун бадыйлаан. Ол дээр-ге ууртүү-башкарар аппарат, пехтер, салбырлар, оон кымга чыгыртыны тозартканы-дыр. Инженер-техниктиг ажылаачыларынни, ажычыныннын саны, амыл телевыринин фон-дузу бадыйлаттыган.

Оларның үлегерин ап, олар-биле
деңнежир, харын эртер дээш, ийи

Совет Армиянын төөтүлүгү 50, ооң үндизлекчииз, улуг баштыңыч В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хүнүнден бээр 100, пролетар чечен чогаалдың адазы А. М. Горькийниң төртүтүнге-ле 100, Ленинниң комсомолдун 50, Совет Армиянын 50.

Коммунизм тулчуушкуну дээш,
чаа чылда улам-на бурунгаар, база
катап бурунгаар, эштер!

С. САРЫГ-ООЛ,
зогсаалчы.

С. ФЕОФИЛОВА И Д. ФЛОРЕУ.

У. КАРА-ОЗЛ.

ның үзөтпүр бұдууагеле
коллективтери Владимир
Ильич Лениннің торуттуңге

жугулар немежир, ком-
ин ажычыннары, ин-
техниктиг кадрлары
р чүве болганда,
чурттаар черин ам-
таз бетелкеп эгелээр

ЧУРУКТА: КОМБИНАТТЫҢ КОЛ

орпузунун ниити хевири.
ИРОТИННИҢ фотозу.

чөп ажыглайын, да чугула сорулга

Вистин республикамыздын
найысылалы Кызыл хоорай
нынц үлөтүр бүдүрүзгө
коллективтери Владимир
Ильич Лениннинц төрүтүүгө

1969-жылы хуу күүстөккө ийик-тер, азы паздан ажыр 2 миллион 346 мун рубльдин продукцияын берген. Кызылдын бүдүрүлгелери бо хүшнерде 1969-жылдын үзүүнгө кириш-тир ажылдан туурар.

ЧАА ЧЫЛ-БИЛЕ, ШОЛБАННАР!

- Хемушкү Ак-оолович ОЧУГАШ,**
«Болшевик» колхозта мушкетер пропагандист. Очугаштың отчугашы Одаг болуп чалымыптал-
дым —
Бизди-эртем чырыккан
Бистин чоңга бараалтаган.
- Сарыглар Сагаты ТАМДЫН-ООЛ,**
Социалист Күш-ажалын
Мадыры, башкы.
Аалым Сылдыс хорон
Кластаан
Ачылгы кыс—Сарыгларга
Арат буруу йорзоз салыр.
Алтай, Саян чоргаарлап.
- Файна Михайловна БАРТАН,**
педагогика эркектеринин
калдилды.
Эртемден деп бедик атты
Эчининге чедир шыныт.
Ажыл-үүлөң дуржулгазын
Ажыл-толго бурун дамчыт.
- Зинаида Петровна КАРТАШОВА,**
«Межтеп» совхозтун
саанчысы.
Сөггөн сүдүң савазырап.
Саржаг — даг бооп хуула
берзин.
Уулугларга, урулдарга
Уйгун дивейи бараан болом.
- Михаил Салманович СУНДУЙ-ООЛ,**
«Тыга даг-дуг»
комбинаттын ээлгет
начальниги.
Кара-Даштан космос чедир
Абестинг шалыкты
Аалар-аттыг Сундуй-оолдун
Коргыраазы динчалып тур.
- Серээ Салманович САМБУУ,**
«Элегес» совхозтун
хойжузу.
Серээ Самбуу—чемпионга
Сүрүг майың арбын төлүн
Шаңыг сооктан менди ал
деп
Шагаамыста күзөп каалы.
- Александр Чудукович ШАНТАР,**
«Наймрал» совхозтун
хоочун механизатору.
Кылыр ишке уран-тешер.
Кызымаккай механикатор
Шантар Саша акыниска
Чаа чылда нэгг байыр!
- Василий Иванович ТРУБАЧЕВ,**
Бызыла № 2 автоаппа-
раттун механикатору.
Аалан тос чыл үнгөктө
Алды айкын ажалдап каан
Трубаचेвтун машинасы.
Тугун бедик чаап кел чор.

РАКЕТАГА

ниң иштинге шайладыр бол-
ган-дыр мен ийин.
— Эжен-не бо, мындыг чүве
болуп түвдүр аа, Анатолий
Федорович?— дээш, бузур-
вейи олу мен!— Космонав-
т да эвес кижидир сен, менде-
да тускый белеткеч бол.
— Сен Тываңга олуруп а-
гап делегейни дескиндир кө-
рүп чорууда, мен чеге апаа
олуруп кижидир мен?— дээш, та-
ныкым томулдасай берди.
— Мээң түнү кылмы турарым-
ны канчан билер сен? Угу-
раппаанымын бээр тос чыл
эрти, ол үлөү чүгүт чүве хы-
ралып, дүктүг баш калчавы-
шп каан болур. Чогаалда ар-
темденерин, профессорларын
калчан баштыг кылдыр көр-
гүтүр турарын номчуваан
сен бе?
— «Шынап-ла, бистин үеинте
болдунмас чүве кайда боор,
кыжиге чүгө бузуревес кижидир
мен?» дээш, танымым-биле
чөшкөшөршөм. Эдентиг чү-
ве оон-на эгелдир. Улуг ба-
жыңның чеди дугаар каткин-
дан лифт-биле бады кээри-
воке, эртин артында такис бо-
дур. Олуруштуус. Кижим чо-
лаачыга бир-ле чүве чулаа-
лаш, ак саадын тутуш бер-
ди, ооу ону дүрүң шыгыап
алды.
Космонавтарын алдар-
лык оруу — Ленин проспек-
тин-биле кылмытп кагды-
мыс. Тайга-сын дег, чалым-
нар дег бажыңнар-ла, бажың-
нар. Машиналар шуужуп тур-
ла, Азас, Тере-Хөдүң балым-
ла, Эрзин, Онуруң хою-ла,
Чаа-Хөдүң, Терезинин өр-
гө-ле, Хеременин чуңмазы-
ла, Кара-Датын тааны-ла;
сакыжымга киргени-биле
денеп чор мен.
Шып-та, кедергей улуг ра-
кетаның баарын орта дүштү-
үс. Танымым кирер хаалга
чанында кижиге база-ла ак
сөөк сунушту. Кандыг-даа
чеге кирерде эртирилге хе-
рек болбай, чүгө аң, бажы-
кыдан биконьерге эрти-
рилге бербес, айрык чолаачы-
га эртирилге бербес мындыг-
ла мынаан бо.
Лифт бисти ракетаның эң
сөөктү чааламык, тодартгай-
лаарга космос кораблын
быкылгаан чеге чедирип
кагды. Дык таарымчалыг
бичекек өрөөлгө кирип кел-
ди. Долгандыр салган
столдарын, сандаларын
көөргө, өйдүг дөңлөңгө ко-
рабды эвес, чер кырында ко-
стүг-делгем ресторан салмы-
дар болду. Шынап-ла бистин

Ленин музейинге белектер

Делегейин бүгү булуңна-
рындан мун-мун кижин В. И.
Ленинниң Ульяновскиде ба-
жың-музейинге чылдың-на
окурушкан кээп турар.
Оларын белектеринг кел-
ди хай. Ол белектерин музей-
ге шыгырап арга чок аларга.
Илчигаш В. И. Ленинниң
төп музейинин Ульяновск
салбырында белектер салын
тургузар дээш. Зал ам тудуп
турар Ленинниң тураккаал тө-
вүнө турар.
ССР-ның улустун чурук-
чузу Н. Н. Жуков Ленинниң
хоббейге белеткедигин ху-
неринде «В. И. Ленинниң
амдыралы болган револю-
түг акыл-чорудуулаа» деп
өөрлөш чуруктарындан 150
ажыг чурукту Ульяновск му-
зейинге белек кылдыр берген.
Россияга револютүг шим-
чөшканын хоочун кирик-
чидеринг бирээш, 1896 чы-
лаа бээр СЭП кескигү
Ф. Н. Петров Ленинниң бажы-
ң чораш, уттудурбас ол
мунгаларын дугайында ту-
раскаал кылдыр «Чуруктери-
лис чалбыкым», «Шөлүгө ор-
туулаа» деп номдарын ар-
тырып каан. Ол номдарга
Ф. Н. Петровтун болган өскө-
дөө хоочун коммунисттерин
шүдүктери, сактымышкынары
бар.
Рязань чуруттуг ажылчын
В. В. Никифоров Ленинниң
челерге аял-чорук кыл-
дырына белеткедигин тургап,
В. И. Ленинниң Ульяновски-
де бажың-музейин чураан
медаль белеткек алган болш
ону музейге белек кылдыр
берген.
Совет кижилер бо хуверде
Доббаска кылган шахтерлер
бергүн, Уралдын машина за-
водунун ажылчынарын
шүдүктүг хымыкын, Петро-
градтын Финлянд вокзалы-
га Ленинниң кийгирини чу-
гаалаан кунятыг машиназы-
ны макетин, утулаагы укр-
раин аржылдарын, чүдү-
р фотоаппаратын өскө-дөө
хай чуудерин Ленин му-
зейинге белек кылдыр берген.
Белектеринг чаа аалымын
көргүзүлгө аарындан
чон мыак баштыңынын
портреттерин көр: Армения-
ны херэжне мастери
ону туртуга сийбирден да-
раан, а эстон шеверлеринг
ажылы бар.
Белектер даштым чуруттар
дан база кээп турар. Фран-
циянын коммунистери В. И.
Ленинниң Парижге чорашын
көргүскен фотодокументтер-
ни чорудуп берген. Көрөй өй-
нүктөр Ленинниң бажыңга чо-
раанынга тураккаал кыл-
дыр В. И. Ленинниң чогаал-
дарын көрөй дилда чыма-
лызын артырып каан. Болга-
риядан, Польшадан, Кубадан,
Гвинеядан... белектер келген.
Москвадан, Уралдан, Днепр
эрктеринде музейге белек
кылдыр ак-көк шивагыштер,
тер, чаш дубтар, талдар эк-
пер берип турар. Краснодар-
дан келген бежен болган
Болгариядан келген мун до-
роза чекет музейинг дел-
көөрлөп түнү турар. Алтай-
нык ажил-чигилери Улья-
новскиге тарып олуртур 50
пешту аккек берген.
Ульяновскиде бир чаа парк
тырып олурткан. Ону
«Ульяновтарын өтүлгөз а-
тыг» парк деп адаан.
Ол бүгү Ленинге, оон те-
руттугун хоорайныг эң ха-
ым мыакшылымдар илерели
болаат.

Ал. Даржаа.
Ю. СОБОЛЕВ.

Чүрек дугайында сөс

Шантың кагың чазыг чок дээр,
Чажырбас мен: ындызы чеп.
Даң-даа атса, дун-даа дүшө
Танкыладыр кайгышаан бээр.
Дарган эрник масказын
Даажы-биле деңгешпес бол.—
Уе-шагы дыңнап алган.
Улуун кылып бар-ла чыдар.
Чамдык өйдө эргижирээш,
Часылаптар апар чорду.
Кижин холу башырабазже
Хилис туруп алгылаар-дыр.
Сүлдө-чаян холгаарлаваан
Чүрээм күжүр ыңдыг эвес.
Дириг ботту кыйбыңнадыр.
Тиккиледі сөп-ла чөрүр.
Чымыштыг иш хөлээзинден
Чыда калбайн, деңге тутчуп.
Мага-боттуң күжүн деңкеп.
Башкарбышаан сөп-ла турар.
Ажыл надым шагзырадыр,
Уйгу-дүшө дүмү бээр мен:
Аар улуг Чүрээмге бээр.—
Уламчылап сөп-ла чыдар.
Чуртталганың хамын өңү.
Чуртум тедү сиңе берген.—
Элээр, Ийырыр ужурук чок
Элдеп күштү Чүрээм-дир сен.
Бодумда бар аажы-чаңым
Арыын, чылын камнамышаан,
Мога билбес Чүрээм ышкаш,
Амыдырап чоруксаар мен.
Монгуш ӨЛЧЕЙ-ООЛ.

Чаа күштү улам неме!

Чаа чыл моорлап, эргин артап кирип
нээрге,
Өөрүшкү, аас-кемши улам китизээр.
Өзүр орар чалың-чаагай назымын
Сагыш-сеткил бодалдары улам байыр.
Нүзөлдөм чуртталгамның негелдизин
Хүннүң чедип, күүсөдип шыдапсыма,
Байгы бодум: «Сагышым-даа ханды!»
дигеш,
Базымнарым кошкадыр күзөвес мен.

РАЯ, РАЙСА...

Рая, Райса... Чараш-ла ат.
Ол атты эдилген Монгуш
деп тыва тракторист кыстың
кайтчыктыг эрес-омаа,
ажыла тудугур-шалымкын
«Коммунисттин херели» кол-
хозтун хоочун-даа, анык-даа
механизаторларын бо чыл-
дын күсүк тарыла сезонула
дык-ла магадаткан. «Колхо-
зувуста херэжнелер бүрүз
Рая дег ажылгыр болган бо-
ла, магадлы-ла ийин» деп,
көрбөзүн чүзөш, кедүрбөзүн
хөвөз чок дон хоочун та-
раакылар белин чоргаарал,
келир эжеке өттүр көргөн ил-
гел-биле чулаалыкчип орар-
лар.
Ол бүгү мактал чууга-соот-
ту Монгуштун ажылдап турар
№ 1 трактор-хоу брига-
дамын, бригадари Федор
Федорович Ленков: «Бистин
артелистич даяныр кийи-
лерин салгакчымы кыс»
деп түнүң чуугаалар.
А чамдык колхозчу херэ-
жнелер: «Эх, Рая, Райса, чү-
гө-ле эр улустун мергежилни
шилпип алган ирги сен, дову-
рак-доозунга, беван-үскө

Бир чаада кая дыштанып, селгуустээрл?

Республиканың хөгжүм-шин те-
атрынга ЧАА ЧЫЛ НАЙЫРЫ к-
жээкин 9 шакта эгелээр. Касса
эртенгиниң 10 шакта ажыттынар.
«Энергетик» Культура бажыны-
га урулгарын ЧАА ЧЫЛ НАЙЫ-
РЫ эртенгиниң 11 шакта, а улуг
улустун бал-маскарады кжээки-
ниң 9 шакта эгелээр.
«Совет Тываның 5 чылы» Куль-
тура бажынынга кжээкин 8 шак-
та ЧАА ЧЫЛДЫН НАЙЫРЫНЫ
кжээзи эгелээр.
Редакторун оралакчы Д. О. БЕГЗП.

УЛЬЯНОВСКИЖЕ

Тываның школалары улуг баштынчы болган башкы
В. И. Ленинниң төртүтүнгенин бээр 100 чыл болур өвөг-
төвөгтүг ужуражыр дээш солун ажил-херектерин кылдып,
моон соңгаар-даа планнап туралар. Ленинни өрөөлөр, бу-
лундар алган хей школаларда тургустунузаан. Илчигин
амдыралы болган ажил-чорудуулаа-биле урулгар таны-
лып, баштынчынын алы-биле холбашкан чедерге баар
дээш чаржып турар.
«Ленинни чыгыларга шыңчы бис» деп поход узбас эге-
лээр. Ук походтун стартын Ульяновскиден Тывага бистин эң
шилдинде 10 туристеринс чедирип келди. Оларын аразы-
да Бызылдың № 7 школанын 8-к классчызы Таяа Кли-
мас база бар. Баштынчынын төрөң хоорайныче баар эргени
ол эки өрөөлгө, бүгү талаа-биле үлгөргө чоруп дээш
чедип алган. Ленинни өрөөлгө чорудуп келген хемчегдерге
Таяа Климас эң идеркейлиг чорун көргүскен.

БИЧИИ ТОЖУЖУЛАРГА

Школаларнын кышкы колхозтун фермаларына баар
дыштанылгында Тожунун школалары ийне-бүрү хейи-
ниң хемчеглерин ажалдап кылганын. Дыштанылга ху-
неринде чыгыш-лаа школалар хайтааралдан чылып кагбазы
дээш школа бүрүз тодаргай планны баш бурунгаар ажил-
дап кылгаш, районо чөвүл-
динге бажылаан ап, санал-
оалдын солукканнар.
Район хемчээдиги шык-
раа, баскетбол маргылааларын эртерер. Школа бүрүзү-
ге эртерилээр мынд мар-
гылааларнын тикчелерин
район төвүнге эртерер мар-
гылаага кириштерер. Азас
ортумак школанын алаади оолдар, урулгары тускай агит-
культурига болуп алгаш,
концерт болгаш лекция, бесе-
далар кылдып, «Совет Тыва»

«СООН-ИРЕЙ ААЛДАП КЕЛГЕН».

Г. СИРОТИНИНН Фотозу.

редакциянын адреси:

Бызыл, Шетинки—Бравченко кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАР. Редакторун 24-63, редакторун оралакчыларынын болган пропаганда
сидизиниң 35-24, харыскалалыг секретарынын 23-35, партияж амырал кидизиниң 23-54, культура кидизиниң 37-13, кжээ ажал-агы
сидизиниң 21-47, улустур сидизиниң 22-64, чагаа база совет тургузут кидизиниң 21-27, информация кидизиниң 20-60, бухгалтерияны
31-75, корректорларын 27-41. Солун келбейи барганга 32-75 телефонче долгаар.

Солун неделяда алды катап үнер